

Csaba László: Óvatlan ígéretés

Az államháztartás hiányáró

Magyarország államháztartási hiánya 2009 első háromnegyed évében 4,1 százalékot elérve túllépte az egész évre tervezett deficit-mértéket. Ez akár mínuszos hír is lehetne, hiszen az elmúlt évtizedekben rendre 11 hónapon át tartott a kincstári optimizmus, decemberben elkezdődött a hümmögés, és januártól már lehetett is magyarázkodni. Igen, a hideg tél, a meleg nyár, a változékony tavasz, a világgazdaság, a pszenzügyi válság - a rajtunk kívül álló okok sorolását mindenki tetszés szerint folytathatja.

KORMÁNYZATI FOGADKOZÁS. Az idén két szempontból is más a helyzet. Egyfelől a Bajnai-kormány a maga válságkezelő szakértelmének próbakövéül jelölte ki a Nemzetközi Valutaalappal (IMF) kötött készenléti hitel megállapodásban még 2,6-ról indult, de utóbb 3,9 százalékra módosult hiánycél "köbe vésését", és a 2010-es választási évben további csekély mérséklését. Másfelől e fogadkozásoknak - különösen az ország finanszírozásában meghatározó külföldi elemzők szemében - még hitelt is adhat az a tény, hogy a magyar adat nem csak az EU-ban, de a fejlett országokat tömörítő, szélesebb körű OECD-ben is a legjobbak közé tartozik. Miközben adósságállományunk a brit, ír, spanyol, japán, amerikai és balti adatok elszállása után már átlagosnak sem mondható, a deficit mértéke már az Európa-bajnoki érték közelébe került. Önmagában szemlélve, és a több elemző által is tarthatónak ítélt 2010-es előirányzatok alapján még azt is gondolhatnánk, hogy a válságkezelés sikerrel járt, és a

következő kormány egy följevőben lévő országot vesz át. Feladata ez esetben a gazdaság lendületbe hozatala, nem a bénultság oldása és az ebből fakadó társadalmi feszültségek mérséklése lehetne.

Ha az államháztartás fenntartható módon kiegyensúlyozott lenne, akkor a válságkezelést követő időszakban a kormányzat a kiadási szigor és az átmeneti intézkedések fokozatos visszagöngyölése mellett a közterhek mérséklésével is élénkíthetné a gazdaságot. Kézenfekvő, hogy az olyan túladóztatott országban, mint a mienk, ahol az államból mind a nagy cégek, mind a foglalkoztatásból kikerülők jó része jobban él, mint a piacból, valami érezhető jelet kell adni az aktívák számára. Azoknak kell üzeni, akik tehetnek a vagyongyarapítás és a foglalkoztatás - benne az önfoglalkoztatás - javítása érdekében. Ez a stratégia az elmúlt két évtizedben egy sor országban működött.

Ugyanakkor óvatlanság lenne megfeledkezni arról, hogy a hazai államháztartási tervezésben visszatérő gyenge pontok vannak, amelyek túlnyomórészt a bevételi oldalra összpontosulnak. Mint az Állami Számvevőszék (ÁSZ) és a jegybank többször is felhívta a figyelmet, a bevételek tervezésében egyrészt

határozott nagyvonalúság, másrészt az azt ellentételezni hivatott bizonytalanság figyelhető meg. Sőt, a 2000-es években akkor is, amikor a gazdaság még lendületben volt, jellemzőnek bizonyult a teljesítménytől elmaradó adóbevétel. Pedig akkor az összjövedelem/GDP alakulását kisebb bizonytalansággal becsülték előre, mint a 2010-2012 közti időszakra.

HIÚ NÖVEKEDÉSI REMÉNYEK. Ezt a helyzetet nyilván csak súlyosbítja a bevételi oldali ígéretés, amire már a 2006-os választási kampányban is nagy volt a hajlandóság. A gond csak akkor van, ha megfeledezzünk arról, hogy az elmúlt negyedszázadban még az egész világ megtakarításainak nagy részét felszívó Egyesült Államok sem volt (és nem is lesz) képes a "megelőlegezett gazdasági növekedés" végbevitelére. A Reagan- és a Bush-korszak egyoldalú adócsökkentése sem vezetett a gazdaság fellendüléséhez, viszont az államadósság mértéke tartósan csökkenti a potenciális növekedés értékét.

Ekkor bizony kiadáscsökkentéssel kell a fenntartható finanszírozhatóságot biztosítani, és nem lehet különféle szempontokra hivatkozva közömbösen szemlélni a hiány és az adósságállomány elszállását. Ez ugyanis nem múlik el magától, csak célirányos, szerkezeti reformokra épülő gazdaságstratégia részeként, középtávon. Ennek keretében szükséges a közterhek áttekinthetőbbé tétele és mérséklése, a munkára való ösztönzés erősítése, hogy ezek hatására az elmúlt években elvesztett több mint 300 ezer munkahely visszaszerezhetővé váljon a ciklus végére.

A szerző akadémikus, egyetemi tanár